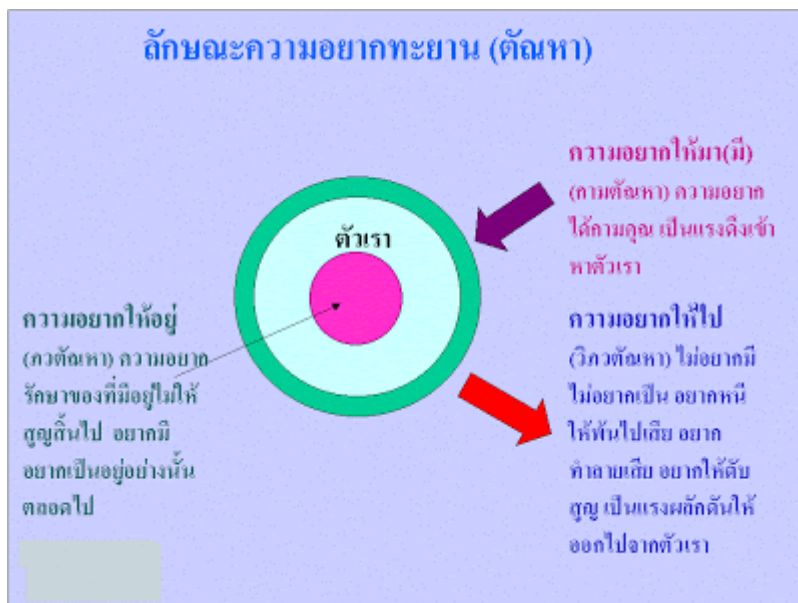

สมุทัย (หลักธรรมที่ควรละ)

สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา หรือความทะยานอยาก ซึ่งจำแนกได้ 3 ประการ

- 1. กามตัณหา** ความทะยานอยากในกาม กาม หมายถึง รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่ น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ ความทะยานอยากในกาม จึงหมายถึง ความดิ้นรนอยากเห็นสิ่งที่ สวยงาม อยากฟังเสียงที่ไพเราะ อยากดมกลิ่นที่หอม อยากลิ้มรสที่อร่อย อยากสัมผัสที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ
- 2. ภวตัณหา** ความทะยานอยากในความเป็น คือ ดิ้นรนอยากเป็นบุคคลประเภทที่ ตนชอบ เช่น นักร้อง นักแสดง นักการเมือง หรืออยากได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง
- 3. วิภวตัณหา** ความอยากในความไม่มีหรือไม่เป็น คือ ดิ้นรนอยากไม่เป็นสิ่งที่เขาให้ เป็นหรืออยากจะพ้นไปจากตำแหน่งที่เป็นอยู่แล้ว รวมทั้งอยากให้สิ่งนั้นสิ่งนี้หมดไป

หลักธรรมที่ควรละ เพื่อไม่ให้เกิดทุกข์ต่างๆ ที่ควรรู้ คือ

1. หลักกรรม (วิบัติ 4)

2. อุกุศลกรรมบถ 10

3. อบายมุข 6

1. หลักกรรม (วิบัติ 4)

หลักกรรม หรือกฎแห่งกรรม เป็นคำสอนที่สำคัญของพุทธศาสนา มีใจความสั้นว่า หว่านพืชเช่นใด ได้ผลเช่นนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผลของกรรมมีทั้งผลชั้นในและผลชั้นนอก

ผลชั้นใน หมายความว่า เมื่อใดเราทำดีเราก็เป็นคนดีเมื่อนั้น คือ ใจสงบ สะอาด ปลอดโปร่ง เมื่อใดทำชั่วก็เป็นคนชั่วเมื่อนั้น คือ จิตใจเต็มไปด้วยความโลภ ความมั่งร้าย ความไม่สงบผ่องใส

ผลชั้นนอก หมายถึง ความสุข ความทุกข์ ความเจริญ ความเสื่อม ซึ่งปัจจัยภายนอกตัวเราเป็นผู้กำหนด ทำให้ผลชั้นนอกของกรรมไม่เป็นไปอย่างที่ควรเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้กรรมดีให้ผล (ชั้นนอก) และขัดขวางการให้ผล (ชั้นนอก) ของกรรมชั่ว เรียกว่า สมบัติ สิ่งที่สนับสนุนให้กรรมชั่วให้ผล (ชั้นนอก) และขัดขวางการให้ผล (ชั้นนอก) ของกรรมดี เรียกว่า วิบัติ

วิบัติ 4 คือ ความบกพร่อง 4 ประการ ดังนี้

- **คติวิบัติ** คือ เกิดอยู่ในภพ ถิ่น หรือประเทศที่ไม่เจริญ
- **อุปวิบัติ** คือ เกิดมา มีร่างกายพิการพิการ อ่อนแอ ไม่สง่างาม
- **กาลวิบัติ** คือ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีทุกข์เข็ญ ยกย่องคนชั่ว บีบคั้นคนดี ไม่มีศีลธรรม
- **ปโยควิบัติ** คือ การทำงานไม่ครบถ้วนไม่ต่อเนื่อง ทำครึ่งๆกลางๆ ไม่ตรงกับความต้องการหรือความสามารถของตน

2. อุกุศลกรรมบถ 10

อกุศลกรรมบถ 10 หมายถึง ทางแห่งความชั่ว หรือ กรรมชั่วอันเป็นทางไปสู่ความเสื่อมและความทุกข์ การทำความชั่ว แบ่งได้ 3 ทาง

1) การทำความชั่วทางกาย มี 3 ประการ ดังนี้

- ปาณาติบาต คือ การฆ่าสัตว์ หรือการทำให้ชีวิตสัตว์โลกถึงแก่ความตาย
- อทินนาทาน คือ การลักขโมยของผู้อื่น หรือ การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้ รวมถึง การฉ้อโกง การยักยอก การหลอกลวง
- กาเมสุมิฉฉาจาร คือ การประพฤติน่าผิดในสามี ภรรยา บุตร ธิดาของผู้อื่น

2) การทำความชั่วทางวาจา มี 4 ประการ คือ

- มุสาวาท คือ การพูดเท็จ พูดสิ่งที่ไม่จริงโดยที่ตนรู้ว่าไม่จริง รวมถึงการพูดกำกวมเพื่อหลอกลวงผู้อื่น
- ปิสุณาวาจา คือ การพูดส่อเสียด พูดกระทบกระเทียบเหน็บแนม เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บใจ การพูดส่อเสียดมักเกิดจากความอิจฉา
- มรุษาวาจา คือ การพูดคำหยาบ การพูดหยาบก่อให้เกิดความแตกร้าว ทำให้เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่
- สัมผัสปลลาปะ คือ การพูดเพ้อเจ้อ ไม่มีสาระ ไม่มีประโยชน์แก่ใครไม่ว่าตนเองหรือผู้อื่น

3) การทำความชั่วทางใจ มี 3 ประการ คือ

- อภิชฌา คือ การคิดเพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น โดยไม่นึกว่าของใครใคร่ก็หวง แม้ยังมีได้ลงมือขโมยแต่ก็ทำให้จิตใจเสื่อม
- พยาบาท คือ การคิดร้ายต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นเจ็บปวด เสวยหาย ประสงค์ร้าย ความคิดร้ายนั้นจะบั่นทอนความสามารถและความดีของตนเอง
- มิจฉาทิฐิ คือ ความเห็นผิดจากคลองธรรม เช่น ไม่เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

3. อบายมุข 6

อบายมุข 6 หมายถึง ทางแห่งความเสื่อม มี 6 ประการ

1) ดิตสุราและของมีนเมา มีโทษดังนี้

- ทำให้เสียทรัพย์
- ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันและบางครั้งถึงกับฆ่ากัน
- เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เพราะทำให้เสียสุขภาพ บั่นทอนกำลังกาย
- ทำให้เสียเกียรติยศและชื่อเสียง
- ทำให้เป็นหน้าด้านไม่รู้จักอาย
- บั่นทอนกำลังสติปัญญา

2) ขอบเที่ยวกลางคืน มีโทษดังนี้

- เป็นการไม่รักตัว เพราะทำให้ร่างกายและจิตใจไม่ปกติไม่อาจประกอบอาชีพการงานได้ตามปกติ และต้องเสียเงินรักษาตัวโดยไม่จำเป็น
- เป็นการไม่รักลูกเมียหรือครอบครัว เพราะทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น
- เป็นการไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เพราะเป็นการจ่ายเงินโดยไม่ได้ประโยชน์อะไร มีแต่หมดไป
- เป็นที่ระแวงสงสัยของผู้อื่น ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในการทำงาน เช่น หัวหน้าจะไม่ไว้วางใจว่าจะทำงานได้ดี หรือลูกน้องไม่เลื่อมใส
- เป็นเป้าหมายให้เขาใส่ความได้ เพราะทำอะไรผิดเล็กน้อย คนก็จะหาว่าเพราะเที่ยวมาก จึงเป็นอย่างนี้ ทั้งๆที่อาจมีใช้ก็ได้
- เป็นที่มาของความเดือดร้อนนานาชนิด เพราะเมื่อเที่ยวจนหมดเงิน อาจคิดการทุจริต หรืออารมณ์เสียบ่อยๆ ทำให้ครอบครัวแตกแยก

3) ขอบเขตของการละเล่น มีโทษ คือ ทำให้ใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่จะเล่น ไม่เป็นอันทำมาหากิจ เสียทั้งเวลา เสียทั้งเงิน ทำให้คนเชื่อถือน้อยลง ถูกมองว่าเป็นคนไม่เอาการเอางาน

4) ตีตการพนัน มีโทษดังนี้

- เมื่อชนะยอมก่อเวร คือ เมื่อเล่นได้ก็ยอมมีคนอยากแก้มือเรียกร้องให้เล่นอีก
- เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ เพราะเมื่อเล่นเสีย จิตใจก็บังเกิดความเสียหายทรัพย์
- ทรัพย์สินยอมเสียหาย เพราะเงินที่ได้มานั้นมักเก็บไว้ได้ไม่นาน เรียกเงินร้อน ต้องใช้จ่ายจนหมด
- ไม่ใครเชื่อถือ เพราะผู้อื่นยอมขาดความเชื่อถือในถ้อยคำ มักถูกมองว่าเป็นคนหลอกลวง
- เพื่อนฝูงดูหมิ่น ไม่อยากคบค้าสมาคม เพราะกลัวจะเสียชื่อเสียงตามไปด้วย
- ไม่มีใครอยากได้เป็นคู่ครอง เพราะกลัวครอบครัวไม่ราบรื่น และอาจละทิ้งครอบครัวได้

5) คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษ คือ ทำให้เป็นคนชั่วตามไปด้วย ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนตามไปด้วย

6) เกียจคร้านการงาน มีโทษ คือ ทำให้ชีวิตตกต่ำไม่เจริญก้าวหน้า มีแต่ความอยากลำบาก ชัดสนในชีวิต

ประโยชน์ของการละเว้นอบายมุข

- ไม่เสียทรัพย์ไปโดยเปล่าประโยชน์
- ไม่หมกมุ่นในสิ่งที่หาสาระมิได้
- ประกอบหน้าที่การงานได้เต็มที่
- ชีวิตไม่ตกต่ำ
- เป็นที่รักและไว้วางใจของผู้อื่น
- สามารถประกอบอาชีพหน้าที่การงานได้ด้วยความสำเร็จ